

P o r c s a l m i J á n o s

Porcsalmi János egyike volt Tolnai Dali János legtöretlenebb elszántságu követőinek.

Itthoni tanulását hihetőleg Szatmáron kezdve, a sárospataki anyaiskolában folytatta, ahol 1637 február 5-én írta alá az iskolai törvényeket. Innen azután 1639 augusztus 28-án a tokaji rektorságra vitetett,¹⁾ majd pedig külső országokbeli akadémiákra távozott. 1641 október 5-én a franekerai egyetemen a teológiai karra iratkozott be.²⁾ E jeles anyaiskolában való tanulása idejéből, a kolozsvári református kollégium egy olyan könyvét őrizi, amelyet maga küldött haza bizonyosan egy, itthoni tanulmányait még be nem fejezett barátjának. A könyvbejegyzés szerint: "Erudito Juveni D. Michäeli Alpari, Alumn. Schol. Patakinæ mittit Franekera Frisorum occidentalium Joan: Portshalmi mpria." E kötetet egy nála fiatalabb iskolatársának küldötte haza, aki azonban rövidesen ezután meghalt hazájában.³⁾ Még egy másik kötetet is őriz e gyűjtemény, amelybe, mint tulajdonos, "Johannes Porczalmi - possidet hunc libellum pro certo tempore et spe" neve van beírva.⁴⁾

A debreceni református nagykönyvtárban találunk még egy harmadik olyan könyvet is, amely egykor Porcsalmi tulajdonában volt. A kötet címe: Aprius Jánosnak, Institutivm Moralivm. Lvgdvi, 1625.⁵⁾

E kötetet tehát Szepsi V. Andrásnak küldötte haza, ő - úgy látszik - idősebb volt Porcsalminál, mert 1634 szeptember 1-én ír-

1) ET. 1943: 234.

2) TT. 1886: 605.

3) ET. 1943: 236.

4) Ref.koll. N. 6. 7; V. 130. sz. könyvtári jelzéssel.

5) Könyvtári jelzése: B. 7.

ta alá a sárospataki iskola törvényeit,⁶⁾ külsőországokbeli diákok vitatkozásából pedig azt látjuk, hogy Szepsi V. András 1652 május 31-én és 1655 július 10-én ungvári lelkipásztor volt.⁷⁾

E könyv bejegyzéséből egy nagyon fontos jelenségre figyelhetünk fel, arra ugyanis, hogy Porcsalmi János papfiu ("P") mégpedig Porcsalmi András kolozsvári lektor testvéröccse lehetett, tudjuk, ugyanis, hogy Porcsalmi András 1617-ben született Porcsalmán, ahol apja Porcsalmi Sebestyén nemcsak ekkor, hanem 1628 november 16-a táján is lelkipásztor,⁸⁾ de hihetőleg 1614-ben is, amikor Porcsalmi János meglátta a napvilágot.⁹⁾

A franekerai egyetemről továbbbujdosva, két esztendő múltával 1643 október 26-án "Johannes Portschalmi Ung(arus Annorum) 29 T(theologiae studiosus)"-ként van a neve a leydai egyetem anyakönyvébe beiktatva.

Hazatérése után legközelebb, mint tállyai másodpapot látjuk, viszont. Ugyanis a tokaji diocézis gyűlésen Tolnai Dali Jánoson s mintegy nyolc puritánustársán - közöttük Kereszturi István és Porcsalmi János tállyai lelkipásztorokon is - ítélkeztek; erőszakolt és üres vádpontok alapján Tolnait esperesi és mindnyájukat a legközelebbi zsinat határozatáig lelkipásztori állásukból felfüggesztették.¹⁰⁾ 1646 Junius 10-én Szatmárnémetiben megtartott nemzeti zsinaton, amelyen a Tiszáninnen és túl papi képviselőin kívül az erdélyi kiküldöttek is részt vettek, minthogy a megjelent fejedelem melegen ajánlotta a békés elintézést, a zempléni episcopális nézetű papok minden erőszakoskodásuk ellenére sem tudtak többet elérni, mint amit a tokaji gyűlés Kereszturi István, Győri István, Porcsalmi János, Tolcsvai Márton, Kovásznai Péter és Tolnai Dali János ügyéről már határozott. Vagyis - Tolnaiék kivételével - a most felsoroltak felett való döntést a legközelebbi gyűlésre halasztották, de addig is meg kell javítaniok erkölcsüket, mert különben reményük sem lehet visszavételükre.¹¹⁾

6) ET. 1943. 125.

7) RMK. III. 1800, 1944.

8) Szerző: XVI-XVII. századbeli papok a szatmári ref.egyházme-gyéből. ET. 1943: 23.

9) Archiv N. F. XVI. 211.

10) Zoványi Jenő: Puritánus mozgalmak. Bp. 1911. 136-37.

11) I. h. 155, 162. - Lampe. 423.

Szilágyi Benjámín István szerint Porcsalmit ott találjuk a Synodus Nationalis Hungaricus által megkivánt kötelezvény aláírói között.¹²⁾

A továbbiakban Porcsalmiról aránylag nem sokat tudunk. Annyi bizonyos, hogy az ötvenes években már nem vala Tállyán. Ugyanis Somosi Petkó János leydai teológus 1653 március 5-én tartott vitatkozását Porcsalmi János szikszói papnak ajánlotta.¹³⁾ Ezután az 1656. évben látjuk viszont, minthogy a szeptember 13-án Gálszécsen tartott zsinat - az egyházmegyei "Protocollum" szerint - Lorántfi Zsuzsanna kivánságára az urvacsorai agenda szövegének megszerkesztésére bizottságot küldött ki, amelynek tagjaiul Verécsi Ferenc, Medgyesi Pál, Tolnai János és Porcsalmi János erdőbényei lelkipásztor jelöltetett ki.¹⁴⁾ A háromnegyed részben puritánus felfogású tagok kiválasztása már valóban nagy haladás volt a presbitéri nézetekkel való megbékélés irányában.

Három esztendővel azután ismét találkozunk vele, merthogy - Halmi Suho András utrechti teológus 1659 december 17-én elmondott disputációját többekkel együtt Porcsalmi János Erdőbénye mezőváros papjának ajánlotta.¹⁵⁾

Az 1681. év május 19-én elhunyt Porcsalmi András, ekkor a bátyja hihetőleg már nem is élt, mert a kolozsvári farkas-utcai templomban őrzött temetési eulogiumon neve nem fordul elő.

12) SpFüz. 1857: 17.

13) MKvSzle. 1930: 148.

14) Zoványi i. m. 356.

15) RMK. III. 2071.